

ПРОБЛЕМИ ПІДВИЩЕННЯ ІНТЕНСИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ВИРОБНИЧИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВ

НТУ «Дніпровська політехніка»

Гарачук Світлана Миколаївна

Науковий керівник: д.е.н., проф. Трифонова Олена Василівна

У сучасному висококонкурентному бізнес-середовищі підприємства постійно шукають способи підвищити свою економічну ефективність і випередити конкурентів. Одним із шляхів досягнення цього є підвищення інтенсивності використання основних засобів виробництва, що може привести до підвищення продуктивності праці працівників, зниження собівартості та підвищення рентабельності.

Як зазначає у своїй статті Онищенко В., «основні засоби (ОЗ) – це матеріальні активи, які очікується використовувати як засоби праці **терміном більше ніж один рік** у господарській діяльності, а також для адміністративних, соціально-культурних і побутових цілей» [1] і відповідно «виробничі основні (ОВЗ) засоби – у широкому розумінні будь-які основні засоби, які пов'язані з господарською діяльністю» [1].

ОВЗ – це різноманітні засоби, які використовуються виробниками для створення товарів або надання послуг. Підвищення економічної ефективності діяльності підприємства може бути досягнуто за допомогою різних заходів, таких як механізація, автоматизація, модернізація, удосконалення технологічних процесів, скорочення тривалості операційного циклу, застосування прогресивних форм організації та управління, підвищення освітньо-кваліфікаційного рівня персоналу. На думку Я.В. Паламаренка [2], інтенсивність використання ОВЗ є одним з ключових чинників підвищення ефективності діяльності підприємства.

Разом з тим, інтенсивність використання основних виробничих засобів має як позитивні, так і негативні наслідки. Покращення та модернізація виробничих засобів може підвищити продуктивність праці працівників та покращити якість продукції завдяки новим технологіям. Однак, використання інтенсивних методів може збільшити витрати на енергопостачання та утилізацію відходів, зносити обладнання та скорочувати його термін служби, а також мати негативний вплив на якість продукції та безпеку працівників.

Акцентуючи свою увагу на перевагах інтенсивного методу використання основних виробничих засобів, не варто забувати і про інший та не такий позитивний бік. У своїй статті С.Ю. Кулакова та А.С. Кордубан [3] звертають увагу на те, що в порівнянні з іншими методами підвищення ефективності діяльності підприємства інтенсивний метод потребує великого інвестування задля значної модернізації та оновлення основних засобів.

Основні виробничі засоби є одним із найважливіших факторів будь-якого виробництва. Від їхнього стану та ефективності використання залежить кінцевий результат господарської діяльності підприємства. Від інтенсивності використання основних засобів залежить прибуток і рентабельність

підприємства. Таким чином, аналізуючи статті К.Л. Багрія [4] та С.Ю. Кулакової, А.С. Кордубана [3], а також наведену вище інформацію щодо впливу інтенсивності використання основних виробничих засобів на ефективність діяльності підприємства, можливо зробити припущення щодо зміни прибутку та рентабельності.

Незважаючи на необхідність значних обсягів інвестування задля досягнення певного рівня інтенсивності використання нових виробничих засобів, прибуток від цього перевищуватиме прибутки минулих років. Це пояснюється підвищенням продуктивності праці та вартості готової продукції, тобто більший обсяг виготовлення продукції та зменшення собівартості продукції сприятиме і збільшенню попиту на продукцію, що, в свою чергу, забезпечить швидшу окупність витрат на оновлення основних засобів.

У короткостроковому періоді через великі обсяги інвестиції та час, необхідний для підвищення кваліфікації персоналу, не варто очікувати швидкого збільшення рівня рентабельності. Проте надалі, за рахунок підвищення продуктивності праці, зменшення часу переобладнання та підвищення якості продукції, збільшення інтенсивності використання ОВЗ, дійсно, можна очікувати підвищення рентабельності виробництва продукції.

Одним із прикладів, що підтверджують можливість та важливість інтенсифікації використання основних виробничих засобів, є компанія Toyota [5], де застосовується система «Lean Manufacturing», яка спрямована на підвищення ефективності виробництва та зниження витрат на виробництво продукції.

«Lean Manufacturing» включає принцип «Just-in-time» (JIT) – виробництво необхідної кількості продукції, що дозволяє знизити запаси та витрати на зберігання, а також мінімізувати час простою обладнання та підвищити продуктивність праці. Toyota використовувала цю систему та знизила витрати на виробництво та підвищила продуктивність праці, що допомогло їй посісти десяте місце в рейтингу найбільш прибуткових компаній світу за даними Forbes [6] у 2022 році.

Отже, збільшення інтенсивності використання основних виробничих засобів – ефективний інструмент збільшення рівня використання виробничих потужностей та обсягів виробництва продукції, зменшення витрат та підвищення економічної ефективності діяльності підприємства в цілому. Це важливе рішення для будь-якого підприємства, яке має на меті досягнення високих економічних результатів.

Перелік посилань

1. Онищенко В. Основні засоби підприємства / В. Онищенко //Головбух. – 2022. URL: <https://buhplatforma.com.ua/article/7085-osnovn-fondi> (дата звернення: 07.03.2023).
2. Паламаренко Я.В. Заходи щодо підвищення економічної ефективності діяльності підприємств спиртової галузі України в контексті сьогодення /

Я.В. Паламаренко // Ефективна економіка. – 2016. – №10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5196> (дата звернення: 06.03.2023).

3. Кулакова С.Ю. Теоретичні основи відтворення основних фондів підприємства в сучасних умовах / С.Ю. Кулакова, А.С. Кордубан // Ефективна економіка. – 2015. – №6. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4134> (дата звернення: 06.03.2023).

4. Багрій К.Л. Порівняльна характеристика методик проведення аналізу ефективності використання основних засобів у системі управління підприємством / К.Л. Багрій. Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки. – 2016. – Вип. 1 (61). – С. 194-200. URL: http://chtei-knteu.cv.ua/herald/content/download/archive/2016/v+-1/NV-2016-v1_23.pdf (дата звернення: 06.03.23).

5. Toyota Production System. Toyota Motor Europe NV/SA («ТМЕ»). URL: <https://www.toyota-europe.com/about-us/toyota-vision-and-philosophy/toyota-production-system> (дата звернення: 05.03.2023).

6. Мерфі А., Контрерас І. The Global 2000. Електронна платформа Forbes. 12.05.2022. URL: <https://www.forbes.com/lists/global2000/?sh=4abd9ee15ac0#tab:overall> (дата звернення: 05.03.2023).